

dr hab. prof. nadzw. Danuta Umiastowska
Uniwersytet Szczeciński
Wydział Kultury Fizycznej i Promocji Zdrowia

Recenzja
pracy doktorskiej mgr Aleksandry Besz pt. *Analiza ruchomości kończyn dolnych u biegaczy średniodystansowych*

Problematyka recenzowanej pracy dotyczy poznania prawidłowości jakim podlega kształtowanie ruchomości stawów kończyn dolnych u biegaczy średniodystansowych. Autorka podejmuje próbę dolnych czynników różnicujących ruchomość stawów kończyn dolnych u tych zawodników, a także określenie związków między zakresami ruchów poszczególnych stawów kończyn dolnych u badanych sportowców.

Doktorantka podejmuje w swojej pracy próbę znalezienia zależności między zakresami ruchów w poszczególnych stawach kończyn dolnych u sportowców oraz ustalenie czynników na to wpływających. W świetle analizowanej literatury i złożań zaprezentowanych w pracy uważam dobór problematyki w tym zakresie jako całkowicie zasadny.

Koncepcja pracy

Przedmiotem przedstawionej pracy było poznanie prawidłowości jakim podlega kształtowanie ruchomości stawów kończyn dolnych u biegaczy średniodystansowych. Doktorantka wysuwa tezę, że taka diagnoza może przyczynić się do szybszej i efektywniejszej profilaktyki w zakresie urazów u określonych zawodników.

Doktorantka we wstępie pracy analizuje piśmiennictwo dotyczące omawianego problemu, opisuje procedury i narzędzie badawcze. Szczegółowo opisuje sposób pomiaru czynnego zakresu ruchu stawów kończyn dolnych, a następnie przedstawia omówienie wyników badań własnych. Na kolejnym etapie przeprowadza dyskusję wyników i formułuje końcowe spostrzeżenia.

W kontekście dostępnego piśmiennictwa oraz dotychczasowych wyników badań sformułowany problem oraz cele badawcze są słuszne i mogą być podstawą rozprawy doktorskiej.

Merytoryczna ocena pracy

Rozprawę tworzą trzy zasadnicze części – teoretyczną, empiryczną i dodatkową, która zawiera wykaz piśmiennictwa, aneks . Na 72 stronach znalazło się 25 tabel (7 w tekście i 18 w aneksie), 8 wykresów 112 pozycji piśmiennictwa. W wykazie piśmiennictwa jest 41 pozycji autorów polskich (co stanowi 38%) i 42 pozycje obcojęzyczne (co stanowi 62%). Autorka uwzględnia wiele aktualnych źródeł piśmiennictwa, bowiem 36 pozycji (co stanowi 32%) wykorzystanych w pracy pochodzi z ostatnich 10 lat

Temat pracy jest zgodny z treściami zamieszczonymi w rozprawie. Cel główny i cele szczegółowe są sformułowane w sposób przejrzysty, a dalsza konstrukcja pracy opiera się na logicznie zbudowanym schemacie. W rozdziale trzecim znalazła się charakterystyka materiału badawczego, który stanowiła 105-osobowa grupa biegaczy podzielona na 49 kobiet i 56 mężczyzn. Wiek biegaczy obejmował przedział od 16 do 24 lat, a ich staż sportowy przedział od pół roku do 13 lat. Wśród tej grupy jest 28 reprezentacja, która odnosiła sukcesy na zawodach rangi krajowej i międzynarodowej. Bardzo szczegółowy opis procedury badawczej pozwala na dokładną rekonstrukcję przebiegu badań, która opierała się na pomiarze zakresu ruchów w 13 punktach. Dodatkowo zebrano informacje o historii przebytych kontuzji stosując technikę wywiadu indywidualnego.

W części empirycznej Doktorantka analizuje uzyskane wyniki badań uwzględniając:

- porównanie różnic zakresu ruchomości w pięciu stawach (biodrowym, kolanowym, skokowym dolnym, skokowym górnym i śródstopno–palczkowym I palca),
- porównanie zakresu ruchomości ze względu na rodzaj kończyny (prawa i lewa), odnoszone sukcesy sportowe oraz rodzaje odniesionych kontuzji.

Zebrany materiał badawczy poddano dokładnej analizie statystycznej, zarówno ilościowej i jakościowej. Uzyskane tą drogą interpretacje wiarygodnie potwierdzają przeprowadzone badania. Konstrukcja tabel zamieszczonych w tekście pracy i w załącznikach jest przejrzysta, a zamieszczone pod nimi opisy są starannie wykonane, co ułatwia analizę materiału badawczego. Natomiast na wykresach nr 1 i 3–7 zabrakło mi podania wartości przy poszczególnych słupkach. Tak przedstawione rezultaty badań są mniej czytelne, bo wartości procentowe także nie zostały zamieszczone są w tekście opisującym te wykresy.

W dobrze przeprowadzonej dyskusja wyników Doktorantka uwzględnia liczne prace innych badaczy i na tym tle wyjaśnia i trafnie interpretuje rezultaty płynące z przeprowadzonego procesu badawczego. Bardzo szczegółowe porównanie własnych wyników do innych prac pozwala na dokonanie syntetycznych uogólnień z uwzględnieniem

zarówno czynników anatomicznych (ruchomość stawów), jak i pozabiologicznych (np. staż zawodników, odnoszone sukcesy sportowe). Formułowane w tej części pracy spostrzeżenia stanowią w wielu miejscach wskazanie do podjęcia kolejnych tematów badawczych. Autorka podejmuje tu także próbę ukierunkowania działań treningowych, które mogłyby wpłynąć na zwiększenie zakresu ruchu w poszczególnych stawach oraz utrzymanie ich obszerności na najwyższym poziomie. Sformułowane wnioski w pełni odpowiadają na postawione pytania badawcze.

Przeprowadzona dyskusja jest dojrzała i świadczy o dobrym przygotowaniu teoretycznym i merytorycznym Doktorantki.

W ocenie końcowej przedstawionej do recenzji rozprawy doktorskiej należy wskazać na dobre ujęcie tematu badań, poprawnie opisaną metodologię procesu badawczego, czytelne przedstawienie wyników badań, dobrze przeprowadzone wnioskowanie statystyczne oraz wnikliwą dyskusję nad wynikami własnych badań w odniesieniu do literatury problemu.

Nie znalazłam w treści analizowanej pracy odpowiedzi na dwa nurtujące mnie pytania:

1. Jakie należałoby podjąć działania, by zwiększył się odsetek kontuzjowanych korzystających z pomocy fizjoterapeuty?
2. Czym można wytłumaczyć fakt, że czas leczenia kontuzji u biegaczy średniodystansowych jest różnicowany przez czynnik płci, bowiem jest krótszy u mężczyzn niż u kobiet?

Formalna ocena pracy

Jako recenzent jestem zobligowana do wskazania pewnych usterek, które znajdują się w pracy. Poniżej podaję moje zastrzeżenia odnoszące się do formalnej strony rozprawy.

Zacznę od uwag związanych z doбором i wykorzystaniem źródeł:

- brak w spisie piśmiennictwa dwóch pozycji, które pojawiły się w tekście pracy:
Szewczyk i wsp. (1999) na stronie 28,
Dziak (2008) na stronach 34 i 37;
- w spisie piśmiennictwa figuruje pozycja 19, których nie odnalazłam w tekście pracy
pozycja;
- pojawiają się błędy literowe w pisowni niektórych nazwisk – np. na s. 28 jest *Walkr i wsp.*, a w spisie piśmiennictwa nazwisko brzmi *Walker*;
- zgodnie z przyjętymi zasadami stawiania kropek w pracach naukowych (wg Wielkiego Słownika Języka Polskiego) nie stawiamy kropki po tytułach tabel i wykresów.

Wskazane nieścisłości należałoby poprawić przy przygotowaniu pracy do ewentualnej publikacji w całości czy też we fragmentach, ale te uchybienia nie obniżają wartości merytorycznej pracy:

W końcowej konkluzji stwierdzam, że praca spełnia wymagania stawiane dysertacjom doktorskim, co kwalifikuje Doktoranta do dalszych procedur zmierzających do nadania stopnia doktora nauk o kulturze fizycznej.

Wnoszę zatem do Wysokiej Rady Wydziału Wychowania Fizycznego, Sportu i Rehabilitacji Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu o dopuszczenie Pani mgr Aleksandry Besz do obrony pracy doktorskiej.

Danuta Aguiarowska

Szczecin, 30 marca 2015 roku